

गावातील मंडळीना या मुलाचे जणू वेड लागले. माणसे रोज त्या निबाखाली जाऊ लागली. त्या बालसाधूचे दर्शन घेऊ लागली. परंतु गूढ यत्किंचितही कमी होईना. उलट दिवसेंदिवस वाढूच लागले. भक्तांना अस्वस्थच करू लागले.

होता होता खंडोबाची यात्रा आली.

सगळा गाव खंडोबाच्या देवळाभोवती फिरू लागला. पालखीत रमू लागला. बोललेला नवस फेडू लागला. म्हणू लागला, "देवा ! तुमचे काही चुकले-माकले, विसरले-राहिले ते पदरात घ्या. क्षमा करा. घरादारावर, मुलामाणसांवर, शेत-जमिनीवर तुमची कृपादृष्टि असू द्या."

यात्रेत अंगात आलेल्या देवावर सर्वांनी भंडारा उधळला. नाके घासली. मना-ध्यानातील सर्व विचारून घेतले. मनाचे समाधान करून घेतले. आता एक शंका मात्र सर्व गावाच्या मनात उरली. ती म्हणजे निबाखालच्या त्या पोराची ! त्या बालसाधूची.

कोणी तरी धीटपणे पुढे झाले. म्हणाले, "देवा ! सर्व शंका फिटल्या. आता एक शंका उरली. तेवढी गावाच्या मनातून काढा. तिचे निरसन करा. तो बालसाधू खरा आहे तरी कोण, एवढे आम्हाला सांगा. काही थांगपत्ता तो पोरगा लागू देत नाही."

देव म्हणाला, "आधी गावात जा. कुदळी घेऊन या. मग सांगतो."

गावातून लोक दहा-पाच कुदळी घेऊन आले. देवाने दाखविलेल्या जागी त्या निबाखाली खणले. आणि काय आश्चर्य ! हळू हळू सर्व उलगडा होऊ लागला.

निबाखाली खणले तो प्रथम पक्क्या विटा लागल्या. त्यांच्या खाली जात्याचे एक पेड लागले. ते उचलून बाजूस करून आत डोकावून पाहातात तो काय-आत एक उत्तम चुनेगच्ची बांधीव भुयार !

त्या भुयारात चार समया अजूनहि तेवत होत्या.

समयांच्या त्या प्रकाशात एक पाट दिसला. त्या पाटावर एक जपमाळ दिसली. एक गोमुखी दिसली. आतील प्रकाश इतका स्वच्छ होता की जपमाळेचा प्रत्येक मणी मोजून घ्यावा !

लोक कुतूहलाने त्या भुयारात डोकावून पाहात आहेत तोच देव म्हणाला, "झाडाखाली बसलेला हा मुलगा गेली बारा वर्षे याच भुयारात तप करीत होता. ते तप पुरे झाले म्हणून वर येऊन आता बसला आहे."

हे शब्द ऐकून तो मुलगा हसला. मोठ्याने हसू लागला.

म्हणाला, “ अरे हे ! तर माझ्या गुरुंच्या समाधीचे स्थान. याचा असा बाजार का मांडता. आधी बंद करा पाहू. मग तुम्हाला मी सर्व काही सांगतो.”

खंडोबाचे देऊळ गावाबाहेर. एका बाजूस. अगदी शांत अशा ठिकाणी. भोवती पुष्कळ झाडी. तिच्यात दिवसभर शीळ घालणारे पक्षी. तेथे कोणाचे फारसे येणे नाही जाणे नाही. माणसांची वस्ती नाही. पूर्ण एकांत. अशा एकांत-स्थळी कोणीही साधकाने यावे. मनसोक्त राहावे. साधन करावे. तेथे कोणी येणार नाही. साधनेत व्यत्यय आणणार नाही.

अशा या एकांत-स्थळी एके दिवशीं दुपारी पुष्कळ माणसांचा गजबजाट ऐकू येऊ लागला. बैलांचे हंबरणे, घोड्याचे खिकाळणे, माणसांचे मनमोकळे हसणे-बोलणे कानावर येऊ लागले. पोत्यातील भांडी काढण्याचा, जवळच्या विहिरीवरून पाणी आणण्याचा, हास्यविनोदाचा आवाज ऐकू येऊ लागला. हे ऐकून खंडोबाच्या देवळातून कोणी एक उघडी व्यक्ति बाहेर येऊन दारात उभी राहिली. पाहाते तो समोरच आपल्या मळ्यात गाड्या सोडलेल्या. तीन घोडे मांडून कोणी मुसलमान जातीचे स्त्री-पुरुष चूल पेटवीत असलेले. धुराचा लोट माथ्यावरच्या वडाच्या झाडापर्यंत पोचलेला.

त्या व्यक्तीच्या एकदम ध्यानी आले: हां ! हां ! धूपगावच्या चांदभाई पाटलाकडील-नवऱ्यामुलाकडील हे वऱ्हाड ! मंडळी बरीच मोठ्यापैकी दिसतात. त्याशिवाय गाड्यांचा एवढा मोठा तांडा येथे दिसला नसता. ऐकून सीमांतपूजनाची पद्धत याही जातीत आहे तर ! गावाच्या सीमेवर आधी येऊन वऱ्हाडाने थांबायचे व तेथून नवऱ्यामुलासकट बाजतगाजत सर्वांनी गावात जायचे.

वडाखाली सावलीला बसण्यासाठी बैठक घातली होती. तिच्याजवळ उभ्या असलेल्या शिरडी गावातील एका प्रतिष्ठित मुसलमान गृहस्थांनी देवळाच्या दारात असलेल्या त्या उघड्या गृहस्थाना पाहिले. धावतच ते देवळाच्या दाराशी आले. म्हणाले, “चाचाजी, आपले बहोत उपकार झाले. आमच्या मेहमानाना तुमच्या मळ्यात उतरायला तुम्ही जागा दिली. आता थांबा. आमच्या मेहमानांची-तुमची भेट करवून देतो.”

ते मुसलमान गृहस्थ चांदभाई पाटलांना तेवढ्या माणसांत कोठे शोधू लागले. तोच देवळाच्या दारात उभा असलेल्या त्या हिंदू गृहस्थांचे लक्ष समोरच उभा असलेल्या एका तेजःपुंज तरुणाकडे गेले.

पायच्या चढून तो तरुण मंदिरात येत होता.

ते हिंदू गृहस्थ त्या तरुणाकडे क्षणभर पाहातच राहिले.

कोण हा तरुण ! हा कोणी निराळाच दिसतो. इतर तरुणांहून अगदी निराळा. अगदी अलिंगित. जणू या वऱ्हाडामधून येऊनही हा वऱ्हाडी नव्हे. या वऱ्हाडापैकी कोणीही नव्हे.

गौर वर्ण. तेजस्वी मुद्रा. घाटदार देहयष्टी. अंगावर केवळ सैलशी कफनी. डोक्यावर घेराची घट्ट टोपी. तिच्या सर्व बाजूंनी काळ्या तुकतुकीत केसांची भरदार झुलुपे खाली उतरून आहेत. खांद्यांना स्पर्श करीत आहेत.

उजव्या हातातील आखूड काठी-सटका आपल्या डाव्या हाताच्या तळव्यावर टेकून तो तरुण तेथेच दारात उभा राहिला. आपल्या तेजस्वी डोळ्यांनी त्या हिंदू गृहस्थाकडे स्थिर नजरेने पाहू लागला. आणि काय आश्चर्य, त्या हिंदू गृहस्थांचे डोळे एका क्षणात आनंदाने भरून आले. आपले दोन्ही विशाल बाहू पसरून ते पुढे झाले म्हणाले, "तुम्ही-तुम्ही पुन्हा परत आला महाराज ! या ! या महाराज ! आवोजी, आवोजी मेरे प्यारे साई !"

पसरलेल्या दोन्ही हातांनी त्या गृहस्थानी साईच्या पायांना मिठी घातली. म्हणाले, "साईजी ! किती दिवसानी आपले दर्शन आज घडत आहे ! या पायांना पुन्हां स्पर्श होत आहे ! आपण येथून निघून गेला. खरोखर आम्ही पोरके झालो."

"रोज निबाखाली यावे, आपली वाट पाहावी. सर्व रान धुंडावे. असे गेली तीन वर्षे केले. पण पत्ता नाही. मग कोणी म्हणाले : "आपले पुण्यच तेवढे, तर महाराज येथे पुन्हा कशाला परत येतील ? ते आता पुन्हा येथे दिसणारही नाहीत."

मला मात्र मनातल्या मनात वाटे : महाराज इतके निष्ठुर नाहीत. ते पुन्हा परत आल्याशिवाय राहाणार नाहीत. महाराज, माझे शब्द खरे करण्यासाठी का तुम्ही पुन्हा आला ? आता पायाशी एकच प्रार्थना : आम्हांला एकटे सोडून येथून पुन्हा असे जाऊ नका. कधीच जाऊ नका.

खंडोबाच्या देवळाच्या एका बाजूला लग्नाच्या वऱ्हाडाचा गलबला सुरू होता. दुसऱ्या बाजूला साईमहाराजांच्या दर्शनासाठी आतुरतेने लोक पुढे होत होते. पायावर डोके टेंकत होते. दर्शन होताच शांतपणे एका बाजूला बसत होते. मनाशी म्हणत होते : खरोखर आजचा दिवस मोठा भाग्याचा.

इकडे एका बाजूला दोन गृहस्थ मोठ्या भक्तीने एकमेकांशी बोलत होते. बोलता बोलता गहिवरत होते.

टोकदार दाढी, डोक्यावर फेटा, पायात तुमान. ते मुसलमान गृहस्थ चांदभाई सांगत होते, "महाराज ! काय सांगू ? ही दुनिया म्हणजे एक और मामला आहे. गायब झालेली घोडी शोधायला गेलो आणि हाती लागले हे रत्न !"

उन्हाची वेळ. अंगातून घामाच्या धारा निघत होत्या. खांद्यावर खोगीर होते. तोंडाने म्हणत होतो : "अल्लाची मर्जी असेल तर सबकुछ जरूर होगा."

एवढ्यात कानावर आवाज आला : "अरे भाई, इतक्या उन्हाचा चाललास कोठे ? जरा सावलीला बसशील, चिलम ओढशील की नाही !"

डोळ्यावर हात धरून बघितले, तर हे साई ! आंब्याच्या झाडाखाली बसलेले. हात करून मलाच बोलवीत होते.

मी गेलो. सगळी हकीगत त्यांना सांगितली. तेव्हा म्हणाले : "ऐसा हुवा ? तुम्हारी घोडी गायब हुई ? ऐसा कभी भी नहीं हो सकेगा."

मग मला म्हणाले : "जा. ऊठ. त्या समोरच्या नाल्यात जाऊन पाहा. असेल बघ तेथे तुझी घोडी. . . . आणि काय सांगू महाराज ! खरोखर घोडी तेथे होती. खाली मान करून चरत होती."

त्या हिंदू गृहस्थांचे - म्हाळसापतींचे डोळे आनंदाने लकाकले. ते म्हणाले, "प्रत्यक्ष देवच ते. त्यांना काय अशक्य आहे ?"

चांदभाई पुढे सांगू लागले, "महाराज ! हे तर काहीच नव्हे. महत्त्वाचे ते तर पुढेच आहे. घोडी घेऊन मी त्या झाडाखाली आलो मात्र, म्हणाले, आता बस खाली. एवढी चिलीम ओढून जा."

मी पाहातो तर त्यांच्या हातात नुसतीच चिलीम ! तिच्यावर ठेवण्यासाठी विस्तव नाही की छापी भिजविण्यासाठी पाणी नाही. मी साशंक झालो. इकडे-तिकडे पाहू लागलो. एवढ्यात त्यांनी जवळचा चिमटा घेतला. जमिनीत खुपसला आणि हाती आला एक निखारा ! हातातील सटका जमिनीवर आपटला. आणि छापीसाठी बाहेर काढले पाणी. मग आपण चिलीम ओढली. मला ओढायला दिली. नंतर आपल्याच तंद्रीत किती तरी वेळ होते. तोंडाने काही पुटपुटत होते. मी लक्षपूर्वक ऐकले तेव्हा कानावर शब्द आले : अल्ला मालिक ! अल्ला मालिक !

खरोखर महाराज ! या दुनियेचा मालिक एक अल्लाच. तोही रहमदिल. तो तसा नसता तर त्याला माझ्या मनाची तळगळ कशी समजली असती ? जानसे भी प्यार ऐसी घोडीचा पत्ता लागावा म्हणून दोन महिने रात्रंदिवस बांग घातली ती त्याला एकूही गेली नसती. माझी बांग त्याच्या कानापर्यंत पोचली म्हणूनच म्हणतो की तो मला असा फकिराच्या या साईंच्या रूपाने पावला. महाराज ! यकीन करौ या नही. मगर बात तो सच है.

“म्हाळसापतीचे मन पुढील हकीगत ऐकण्यासाठी अधीर झाले. म्हणून ते म्हणाले, पुढे काय झाले ?”

चांदभाई सांगू लागले; “पुढे असे झाले की मी त्यांना म्हणालो: धूपगावचा मी कमाविसदार. आपण माझ्या गावी चला. माझ्याजवळ राहा. तेव्हा ते म्हणाले: तुझ्या गावी उद्या येईन. आणि भाईजी काय सांगू ? दुसरे दिवशी सकाळी खरोखरच माझ्या दारात उभे !”

चांदभाईचा कंठ दाटून आला. एक क्षणभर ते कांही बोलू शकले नाहीत. मग स्वतःला सावरून ते म्हणाले, “महाराज ! तुम्ही हिंदू. आम्ही मुसलमान. पण एका गोष्टीची याद देतो: याच आपल्या गोदामाईच्या काठी पैठणास नाथमहाराजांच्या घरी श्रीखंड्याच्या रूपाने देव कसा पाणी भरत होता ! गंगेच्या कावडी खांद्यावरून कसा आणत होता !—त्याच गंगेच्या काठचा मी माणूस. अल्लाची कसम खाऊन सच बोलतो की हे अवलिया बाबा माझ्या घरी त्या श्रीखंड्याप्रमाणे राहिले. माझ्या बायकापोरांना प्यार झाले. माझ्या घरचेच झाले म्हणाना !”

आता तुमच्याकडूनच कळले की बाबा येथेही बहोत प्यारे थे पण हा गावही त्यांनी सोडला. बाहेर पडले. वाऱ्यासारखे. कोंडलेल्या पाण्यासारखे !

श्रीसाई उदीचा प्रभाव

लेखक

पी. एस. भुजबळ, सातारा.

श्रीसाईबाबांनी स्वतः ह्यात असताना द्वारकामाईमध्ये जी धुनी पेटत ठेवली आहे, तीच आजतागायत १०० वर्षे चालू आहे. श्रीसाईबाबांचे कृपेने भक्तांचे कल्याणासाठी ती धुनी अशीच अखंड पेटत रहावी. हीच श्रीसाईचरणा नम्र प्रार्थना श्रीसाईबाबांची उदी म्हणजे श्रीसाईंच्या हातचा प्रसाद अशी माझी दृढ श्रद्धा आहे. श्रीबाबांनी आपल्या ह्यातीत सर्व गांजलेल्या भक्तगणांना उदी-प्रसाद देऊन रोगमुक्त व संकटमुक्त केले आहे. तीच उदी आताही तशीच कामे करीत आहे. ह्यांत श्रीसाईबाबांच्या अस्तित्वाची संपूर्ण जाणीव होते. गेले तीन ते चार वर्षे मी सर्व भक्तांना शिरडीची श्रीसाईबाबांचीच उदी देऊन रोग व संकटमुक्त केले आहे. आतापर्यंत माझ्या आठवणी प्रमाणे जवळ जवळ १॥ ते २ हजार लोक तरी उदीने बरे झाले आहेत इतकी ती उदी प्रभावी आहे. ह्याची जाणीव सातान्यातील श्रीसाईबाबांचे भक्तांना आहे. उदीने रोग व संकटमुक्त झालेले बहुसंख्य लोक आहेत व प्रभावी अनुभवही फार आहेत पण या ठिकाणी सर्व देणे जागे अभावी शक्य होणार नाही. पण भक्तांचे मार्गदर्शनाकरिता फक्त दोन अनुभव दिले आहेत ते खालील प्रमाणे—

(१) गेले काही दिवसांपूर्वी माझे कार्यालयातील एका कर्मचार्याचे पत्नीस सकाळी ८ वाजता काहीतरी चावले. पण तिकडे फारसे लक्ष न देता त्या तशाच घरांत स्वयंपाक वगैरे काम करू लागल्या. पुन्हा अकरा वाजता काहीतरी जोरात चावले त्यावेळी मात्र त्यांना फारच त्रास झाला म्हणून त्यांनी आपले अंगावरील कपडे झाडले असता एक भलामोठा विंचू खाली पडला व सर्वजण भयभीत झाले. म्हणजे सकाळी ८ ते ११ पर्यंत विंचू त्यांचे अंगावर होता. पुढे त्यांना फारच वेदना होऊ लागल्या व त्या भयंकर घाबरून गेल्या. म्हणून त्यांनी आपल्या पत्नीस कार्यालयातून बोलावले व त्याच वेळी मी श्रीबाबांचे आज्ञेवरून त्यांचे बरोबर घरी गेलो. डॉक्टर शोधले. पण कोणीही डॉक्टर सापडेना. बाईनाही फारच त्रास होऊ लागला. मग मी माझे जवळ असलेली श्रीसाईबाबांची उदीची डबी काढली. त्यांचे अंगावर टाकली. उदबत्ती लावून श्रीसाईबाबांच्या नावाचा जप करून उदी पाण्यातून पिण्यास

दिली, अंगावर फेकली, उदी भरपूर खाण्यास दिली व उशीखाली ठेवण्यास पुडी दिली ताबडतोब त्यांच्या वेदना अगदीच कमी झाल्या व त्या शांत समाधानी दिसू लागल्या. नंतर दिवसभर काहीही उपचार न करता श्रीबाबांची उदी लावूनच त्या बऱ्या झाल्या. इतका उदीचा जबरदस्त प्रभाव पहाण्यास मिळाला. त्याही भयंकर वेदनांतून मुक्त झाल्या. त्यामुळे मलाही व त्यांचे पतीनाही फार फार आनंद झाला.

(२) दुसरी गोष्ट म्हणजे माझे मित्र व साईभक्त हे सातारा विमा कार्पोरेशन मध्ये नोकरीस आहेत. ते व पत्नी दोघेही साईभक्त. ते १९७३ चे जून महिन्यामध्ये गोव्यास उन्हाळ्यात सहलीस गेले असता त्यांचे सामानापैकी अंदाजे १ हजार ते १२०० रुपये किमतीचे नवे कोरे कपडे व इतर सामान असलेली बॅग कोल्हापुर स्टँडवर गहाळ झाली. पंधरा दिवस अगदी दुःखाने त्यांनी प्रवास केला. ते दोघेही पंधरा दिवसांनी साताराला गुरुवारी संध्याकाळी श्रीसाईबाबांचे आरतीस नित्याप्रमाणे आले व आरती झाल्यानंतर त्यांनी त्यांची बॅग गेल्याचे सांगितले. मी श्रीसाईबाबांचे जवळ प्रार्थना केली त्यांनी मला सांगितले की बॅग नक्की सापडणार आहे. त्याप्रमाणे मी त्यांना सांगितले व उदी दिली. ती उदी घेवून त्यांनी पुन्हा एस. टी. कडे अर्ज केला व त्या अर्जास लावली. व फुंकली व अर्ज पाठवून दिला. आणि वाट पहात बसले. पुन्हा पुढचे गुरुवारी आले. व बॅग सापडली नाही असे म्हणाले. मी पुन्हा उदी दिली व पुन्हा फुंकण्यास सांगितले, तर शुक्रवारी सकाळी ९.३० वा. त्यांना कोल्हापुर एस. टी. स्टँडकडून पत्र आले. व त्यात त्यांची बॅग कंट्रोल रूममध्ये गुरुवारी घेवून पडली आहे. ती ओळख पटवून घेवून जावी असे समजले. त्यांना आश्चर्य वाटले व ते ताबडतोब कोल्हापुरला गेले व ओळख पटवून बॅग जशीच्या तशी घेवून आले. कोणतेही नुकसान झाले नाही. तेव्हां ते म्हणाले, "बॅग गेल्यापासून २८ दिवसांनी माझी बॅग जशीच्या तशी परत मिळते हा केवढा साईउदीचा प्रभाव. माझी बॅग श्री साईबाबांचे कृपेनेच सापडली ह्यात अजीबात शंका नाही."

थोडक्यांत सांगायचे म्हणजे सत्पुरुषांवर विश्वास म्हणजे परमेश्वरावर विश्वास अशी दृढ श्रद्धा ठेवली तर अशक्य गोष्टीही शक्य होतात. या जगांतून लौकिक दृष्ट्या जरी श्री साईबाबा शरीराने गेले असले तरी निष्ठावान भक्तांवर ते आपल्या आत्म्याचा प्रभाव पाडू शकतात ही सत्य गोष्ट आहे व मला त्याचा अनुभव आहे. पण त्याला दृढ श्रद्धा पाहिजे, जितकी श्रद्धा दृढ तितका अनुभव जास्त. श्रीसाईबाबांनी आपली प्रभावी उदी आपल्या आत्मसामर्थ्याने प्रभावी राखली आहे. व त्यामुळे सर्व भक्तांचे कल्याण होत आहे !

श्रीसाईबाबांच्या उदीचा असाच प्रभाव पडो हीच श्रीसाईचरणी प्रार्थना करून माझी लेखणी श्रीसाईचरणी ठेवतो.

संकटांतून सोडविलें

लेखक : श्री. डी. बी. पोतनीस, पिंपरी

१.

२१ एप्रिल १९७३ या दिवशी मला सावकाराचे कर्जासाठी कोर्टातर्फे माझे पगारावर जप्ती आली. सदरचे कर्ज माझे स्वतःचे जामीनदारीने दुसऱ्या एका सरकारी नोकरास दिले होते. त्याचे अपघाती मृत्युमुळे सावकाराने माझेवर कोर्टातर्फे जप्ती आणली. मी पुष्कळ प्रयत्न करूनही यश आले नाही. श्रीसाईबाबा संस्थान शिर्डी रिसीव्हर साहेब यांना एक विनंतीअर्ज पाठविला परंतु त्यांचे संस्थानचे नियमाप्रमाणें मला कर्ज फेडण्यास मदत मिळाली नाही. मी फारच अडचणीत सांपडलो. मी मध्यवर्ती सरकारी नोकर असून माझी नोकरी तेहतीस वर्षे झालेली आहे. आणि या कोर्टाचे जप्तीमुळे माझे रेकार्ड खराब होण्याची मला भीति वाटू लागली. आटोकाट प्रयत्न करूनही मला पैशाचा आधार मिळेना. व्याकुळलेल्या अन्तःकरणाने मी श्री साईबाबांना दररोज हांक घालीत होतो कीं "बाबा झालो मी व्याकुळ । कंठासी आला रे प्राण" । आतांतरी धांव घे आणि प्रल्हादाला वाचविलेस, द्रौपदीची लाज राखलीस हे तुझे सत्य मला पटवून दे आणि तुझ्या झोळीतून शत शत रुपये गरिबांना वाटून दिलेस तसे मला दे. आता माझा संसार, सात माणसांच्या मुखाचा घास तूच चालविणारा, देणारा आहेस. मी डोळे मिटून श्रीसाईबाबांचे स्तवन करीत होतो. आश्चर्य वाटेल अशीच घटना घडली. मी ऑफिसमधें आलो आणि माझे एका मित्राने आपल्या स्वतःचे इच्छेने मला पैशांची मदत केली. माझे डोळ्यावर माझा विश्वास बसेना परंतु हे माझे संकट श्री साईबाबांचेच कृपेने टळले आहे. "जय साई."

२. परीक्षा हुकली नाही :

माझी मुलगी कुमारी चित्रा पिंपरी येथे जीवन शिक्षण विद्यालय मध्यें इयत्ता ७ वीत आहे. ती अभ्यासांत सर्व साधारणच आहे. एप्रिल १९७३ चे वार्षिक परीक्षेचे वेळी ती टॉन्सिलस् मुळे फार आजारी होती. परीक्षेला बसतां येणे तिला शक्य नव्हते आम्ही सर्वांनीच ठरविले कीं चित्राचे हे वर्ष फुकट जाणार. चित्राचे शिक्षक तिचे बद्दल काहींच मदत करण्यास तयार नव्हते.

१० एप्रिल १९७३ ला परीक्षेचा दिवस. पहाटेच्या वेळी चित्राला एकाएकी जाग आली. तिच्या अंगावर कोणीतरी पाणी टाकले म्हणून मी जागी झाले असे तिने आम्हाला सांगितले. तिचा टॉन्सिलचा द्रास होता किंवा नाही हे तिलाच समजेना. आनंदाने परीक्षेसाठीं शाळेंत गेली आणि श्री साईबाबांचे तीर्थानेच ती परीक्षेत उत्तम गुण मिळवून यशस्वी झाली.

"जो जो मज भजे जैशा जैशा भावे - तैसा तैसा पावे मी ही त्यांसी"
हे सत्य वचन अद्यापही श्री सद्गुरु साईबाबा आम्हाला पटवून देतात.

‘ऐसी कृपाळू ही साईमाउली’

सौ. सुनीती मधुकर मुगणेकर

तळगाव (मालवण)

दहाबारा वर्षापूर्वीची गोष्ट - मोहन म्हाडदळकरने साईलीलेच्या अंकांचा एक गट्टा आजोबांच्या-साठी मुंबईहून पाठवला. गट्टा घरात आला त्यावेळी आजोबा घरी नव्हते. मी गट्टा सोडला नि अंक चाळू लागले. एकापेक्षा एक सरस अंकांनी मला मोहवून टाकले. ‘साईलीला’ वाचून मी बाबांच्याकडे आकर्षिली गेले. तत्पूर्वी बाबांची आमच्याकडे भक्ती होत नव्हती. बाबांचे नाव माहीत होते. पण त्यांचा इतका जवळून परिचय नव्हता.

अंकवाचनाने बाबांची महती कळून आली. आजोबा, मी, माझा भाऊ बाबांचे नाव मोठ्या श्रद्धेने घेऊ लागलो. त्यांची यथाशक्ती भक्ती करू लागलो. बाबांनी आमच्या भावभक्तीला पाठिंबा दर्शविला आहे. बाबांचा साक्षात्कार आम्हांला क्षणोक्षणी घडला आहे: घडत आहे, आता बाबांच्या स्मरणीय पूज्य चरण-हृदयांची विस्मृती न होवो हेच त्यांच्या पायापाशी एकमेव मागणे.

बाबांच्या कृपेने माझी थोरली बहीण सौ. इंदिरा हिंदळेकर अक्षरशः मरणाच्या दारातून परत आली आहे. गेरोदरपणात अशक्तपणामुळे ती सुजली होती. तिचे घर गावात आडवळणाला आहे. आम्ही तिला कशीबशी घरी आणून ठेवली. आमच्या म्हणजे माझ्या माहेरी तिला आणल्यानंतर दोनतीन दिवसांनी ती एकदम आचके देऊ लागली. झटका आला की ती फूटभर उंच उडे. गरगर डोळे फिरवी. शेवटचा ऊर्ध्व लागल्यागत आवाज करी. आम्ही सर्वांनी तिची आशा सोडली होती. माझे आजोबा एक निष्णात वैद्य आहेत. त्यांनीसुद्धा तिची आशा सोडली. अन् तिला हेमगर्भाची मात्रा चाटवली. मी मनातल्या मनात बाबाना साकडे घालू लागले. भावाने ‘साईसच्चरित्राचा’ सप्ताह करीन असा नवस केला. आजोबांनीही असाच नवस केला होता. हे सला मागाहून कळले. सौ. आक्कासाठी आम्ही काकुळतीने बाबांचा धावा केला.

त्याच रात्री अचानक आंब्रडहून माझा भाऊ घरी आला होता. तो तिथे मेडिकल ऑफिसर होता. कारण नसतानाही तो घरी आला होता. नव्हे बाबांनीच त्याला घरी आणला होता. त्याने आक्काची मरणोन्मुख अवस्था पाहिली तो फारच घाबरून गेला. त्याने थोडे फार उपचार केले. पण रोगाचे प्रमाण कमी पडेना. ताबडतोब सायकल घेऊन तो आमच्या घरापासून चार मैलांवर असलेल्या कट्टा गावी गेला. टॅक्सी घेऊन आला. टॅक्सीतून तिला मालवणच्या तालुका इस्पितळात नेण्यात आले. तिथल्या डॉक्टरांनी ह्या केसचा काहीच उपयोग होणार नाही असे स्पष्ट सांगितले. कारण तसलीच एक केस एका दिवसापूर्वी तिथे गमवली होती. भावाने आग्रह केला म्हणूनच त्यांनी उपचार केले. दुसऱ्या दिवशी झटक्यांचे प्रमाण कमी झाले. आक्का बाळंत झाली मूल मेलेल्या अवस्थेत जन्माला आले. आक्काला इस्पितळात नेल्यापासून आम्ही सारी बाबांची सतत प्रार्थना करीत होतो की आक्काला बरे वाटू दे. आमची प्रार्थना बाबांनी ऐकली. आक्काला गुण येत गेला. आक्का पूर्ववत चांगली झाली. ती बरी कशी झाली ह्याचे डॉक्टरना महदाश्चर्य वाटत होते. त्या बिचान्यांना काय माहित की आक्काचे डॉक्टर साक्षात् बाबा होते.

काही दिवसानी सौ. वहिनी अचानक हृदयविकाराने आजारी पडली. तिच्या हृदयात जोरात घडकी भरू लागली. थोड्या वेळात ती बेशुद्ध होत आली. नाडी हाताला मिळतेना. घरातील सगळी मंडळी घाबरली. बाबांचा धावा चाललाच होता. बाबांची उदी तिला पाजण्यात आली. वैद्यश्री बाबा घावून आले. त्यादिवशी बाबांची कृपा नसती तर वहिनी काही वाचली नसती. बाबा भक्ताचा संकटकाळचा एकमेव आधार आहेत. ते भक्तांचे वैद्यश्री धन्वतरी आहेत. त्यांची उदी दिव्यौषधी आहे. ते भूलोकीचे अमृत आहे. यमाच्या मगर-मिठीतून भक्तांचे प्राण सोडून आणण्याचे सामर्थ्य बाबांच्या उदीत आहे. जो ही उदी सतत आपल्याजवळ ठेवतो त्याला कुठचीही दुष्ट शक्ति वक्र दृष्टीने पाहू शकणार नाही.

साईबाबांच्या कृपेने पत्नी बरी झाली

—लेखक : भिकु घोंडू मळेकर, मुंबई-७.

मी एक घरनोकर आहे. सध्या मी जेथे आज सतरा वर्षे काम करत आलो तेथे येण्यापूर्वी साईबाबा कोण आहेत हे सुद्धा मला माहित नव्हते. येथे रोज नेमाने साईबाबांची पूजा चालते. सर्वांची बाबांवर श्रद्धा आहे. त्यांचे पाहूनच मी रोज साईबाबांच्या फोटोला नमस्कार करू लागलो. माझा बाबांवर विश्वास बसू लागला. लहानमोठे अनुभव मला येऊ लागले. साईबाबांच्या उदीचा प्रभाव कळला. काही वर्षापूर्वी माझ्या बाबांच्या पोटात सारखे दुखत असायचे. डॉक्टरांना दाखविले

असता त्यांनी सांगितले की ऑपरेशन केल्याशिवाय आराम वाटणार नाही. पैशा-अभावी मला ते शक्य नव्हते. तेव्हा मी बाबांची प्रार्थना केली व त्यांना विनविले की माझ्या बायकोचे दुखणे लवकर थांबू द्या. मी तिला उदी खायला दिली व पोटाला लावली. बाबांच्या कृपेने थोड्याच दिवसात तिच्या दुखण्यात उतार पडत गेला व आता तिची काही तक्रार नाही.

अशा तऱ्हेने पुष्कळ संकटात बाबांनी मला मदत केली आहे. बाबांवर अढळ श्रद्धा व निष्ठा ठेवली तर बाबा आपल्या भक्तांवर प्रसन्न झाल्याशिवाय रहात नाहीत. कारण ते आपल्या भक्तांवर प्रेम करतात.

माझे अनुभव (१)

१९५८ सालीं माझा नातू प्रदीप टॉयफाईडनें खूपच आजारी होता, पुण्याला आणि मालेगांवी आम्हांला कांहीच माहित नव्हते. मला पहांटेला स्वप्न पडलें. "मी समुद्रतीरावर उभी आहे. समुद्राला भरती आलेली आहे. त्यांतच खूप जोराचें वादळ, लाटांचे अगदीं थैमान सुरू आहे आणि दूर अंतरावर एक पांढरी शुभ्र नांव तीत, एक दगडी दिवा प्रज्वलित. पण ती नौका प्रत्येक लाटेबरोबर हेलकावत आहे." हें दृश्य पाहतांच मी सारखी बाबांचा धांवा करू लागले "बाबा, नाव सुखरूप किनाऱ्याला लावा, दिवा सांभाळा." नौका जसजशी हेलकावत होती तशी मी अगदीं श्रीबाबांचा धांवा करून त्यांना प्रार्थना करीत होते आणि ती नौका सुखरूप किनाऱ्याला लागली, व दिव्यांतील ज्योत प्रज्वलित होती." मी जागी होऊन या स्वप्नाचा काय अर्थ असेल म्हणून विचार करीतच होते आणि तेवढ्यांत ११ वाजतां मुलीचे पुण्याहून पत्र आले कीं चि. प्रदीप फार आजारी आहे. तूं श्रीबाबांची प्रार्थना कर, "त्याला लवकर बरें करा." नंतर माझ्या लक्षांत आलें. मी लगेच तिला पत्र लिहिलें व स्वप्न कळविलें व कांही काळजी करूं नकोस बाबा समर्थ आहेत. "एक महिन्यानें त्याला पूर्ण बरें वाटलें. तो पुण्याला आजारी आहे ह्याची आम्हांला कल्पना सुद्धां नसतांना श्रीबाबांनी हें विघ्न पार पडेल असा दिलासा दिला." "किती कनवाळू माउली."

अनुभव २ रा

तेव्हां आम्ही भिंगारला रहात होतो. सन १९५०. एके दिवशीं नगरला मैत्रिणीच्याकडे जाण्याकरितां टांग्यानें जात होतो. टांगा किल्ल्यापर्यंत नीट गेला आणि एकाएकीं काय आणि कसा घोडा बिचकला, तो सारखा दोन्ही पाय उचलून उभा राहिला. प्रसंग इतका बिकट होता की आठवण आली की आजही अगदीं थरकांप होतो. आम्ही "बाबा बाबा" म्हणून ओरडू लागलो आणि काय आश्चर्य एकदम घोडा सरळ चालू लागला. टांगेवाला आणि आम्ही फार मोठ्या संकटांतून पार पडलों. नगरला आल्यावर पैसे देत असतां टांगेवाल्यानें विचारलें, "तुम्हीं साईबाबा, साईबाबा" ओरडत होतात त्यांना हे पैसे घेऊन हार आणि पेढे आणून नैवेद्य दाखवा. कारण त्यांच्याच कृपेनें आपण संकटमुक्त झालों नाहीतर ही दुपारची बाराची वेळ. घडगत नव्हती."

—सौ. सुशिलाबाई हजारे

रामाचे दर्शन घडविले

श्री. रा. म. गद्रे, यवतमाळ.

साईसच्चरित अध्याय १२ मध्ये एक कर्मठ मुळेशास्त्री यांना ते साईबाबांचे आरतीचे वेळेस गेले असता त्यांना त्यांचे ब्रह्मीभूत गुरु घोलपनाथ यांचे दर्शन झाले. तसेच अध्याय २९ मध्ये एका मद्रासी भजनी मंडळीत १ बाई रामभक्त होती तिला साईबाबांचे समोर भजन करताना प्रभू रामचंद्र दिसले. असे पुष्कळ चमत्कार साईसच्चरितांत दिले आहेत. साधारणतः रोज या पुस्तकांतील १ अध्याय वाचावयाचा असा नियम मी आज २०-२२ वर्षे पाळित आहे. एकदा मनांत एक विचार चमकून गेला की साईबाबा ! आम्ही तुमचे चमत्कार रोज वाचतो. एखादा मनाचा ठाव घेईल असा अनुभव देशील काय ? विचार आला व विरला. ह्या गोष्टीला बरीच वर्षे लोटली व मला शिर्डीला जाण्याचा योग आला. (नक्की वर्ष आठवत नाही) मी तेथे पोहोचलो तेव्हा रात्रीची आरती व्हावयाची होती. चौकशी ऑफिसमध्ये नांव नोंदविले व खोली रिकामी नसल्यामुळे आमची व्यवस्था भोजनगृहांत करण्यांत आली. सोबतचे मनुष्यास सामानाकडे लक्ष देण्यास सांगून मी समाधी मंदिरात आरतीला गेलो. आरती नुकतीच सुरु झाली होती. मी मूर्तीला हात जोडले व डोळे उघडले तो काय आश्चर्य ! मला मूर्तीचे जागी राम, लक्ष्मण व सीता यांच्या मूर्ती दिसल्या. मी डोळ्यावरून हात फिरविला व पुन्हा साईबाबाकडे पाहिले तो पुन्हा आश्चर्य ! मला कंबरेवर हात ठेवलेल्या विठोबा रुक्मिणीच्या मूर्ती दिसल्या. नंतर मी खिशातून चष्मा काढला व तो लावला तेव्हा मला नेहमीची पाषाणावर बसलेली मूर्ती दिसली. त्यानंतर बऱ्याच वर्षापूर्वी जी मी साईस विनंती केली होती त्याचे स्मरण झाले व कांही एक कल्पना नसतांना त्यांनी जो प्रत्यय दाखविला त्यामुळे विस्मयाने मन थकक झाले.

माझे एक मित्र आहेत. ते एकदा मला म्हणाले की तुम्हीं पोथी वाचता तेव्हा मी रोज ऐकावयास येईन व त्याप्रमाणे ते रोज ५३ अध्याय पूर्ण होई पावेतो आले. त्यांचेहि मनांत असाच विचार आला की, त्यांना साईबाबांनी कांही प्रचिती दाखवावी. एकदां संध्याकाळी ते मला सिनेमास घेऊन जाणे करितां आले : त्या अगोदर त्यांनी माझे घरातील साईचे फोटोसमोर उदबत्ती लावली. आम्ही संध्याकाळी ६ वाजतां सिनेमास गेलो व रात्री ९ ला परत आलो. आल्यानंतर त्यांचे लक्ष साईबाबाचे फोटोकडे गेले व आश्चर्य असे की, उदबत्तीचे अगदी शेवटचे टोक अजून जळत होते. उदबत्ती साधारणतः १५-२० मिनिटे जळते. ती ३-३। तास जळत रहावी हे आश्चर्य नव्हे का ? पण साईबाबास माझे मित्रास अनुभव दाखवावयाचा होता. ती इच्छा त्यांनी तृप्त केली.

मी अंधश्रद्धाळू नाही, अत्यंत चिकित्सक आहे. शंकेखोर मनुष्यास माझे उत्तर हेच आहे की, त्यांनी साईबाबांची भक्ती मनापासून करावी. अनुभव आपोआप येतील.

उदीचा महिमा

सौ. रत्नप्रभा मधुसूदन भांडेकर, मुं. २८

गेल्या वर्षीचा हा माझा श्रीसाईबाबांच्या पवित्र उदीचा अनुभव आहे.

त्या दिवशीं मी दामोदर हॉलमध्ये नाटक पहावयास गेले होते. बरोबर माझे पति व दोन मुली व माझी बहीणही होती. नाटकाचा पहिला अंक संपला आणि माझ्या पोटांत दुखू लागले, त्यामुळे मला बसवेचना. मी व माझी बहिण ताबडतोब टॅक्सी करून दादरला आमच्या फॅमिली डॉक्टरांकडे गेलो तेथे त्यांनी किडणीचा अँटक आहे असे सांगितले. व त्यावर औषध व इंजक्शन दिले. विश्रांती करिता मी आईकडे पंधरा दिवस होते, तेव्हां मी सारखी श्रीसाईबाबांच्या नांवाचा अखंड जप मनांतून चालू ठेवला व तसेच जरा आराम वाटताच श्रीगणेशायन हे पुस्तक वाचून काढले.

नंतर मी श्रीसाईचरित्राचे पारायण सुरू केले. वाचताना एका वाटीत पाणी पोथीच्या शेजारी घेऊन बसत असे व वाचून झाल्यावर त्यांत श्रीसाईबाबांच्या उदीची चिमट टाकून ते पाणी तीर्थ म्हणून पीत होते. माझे ३५ व्या अध्यायाचे पारायण चालू होते त्या दिवशीं संध्याकाळीं कोणत्याहि प्रकारचा थोडाहि त्रास न होता मूतखडा बाहेर पडला. जे केवळ ऑपरेशनने शक्य असते, ते फक्त बाबावरील श्रद्धेने व त्यांच्या उदीच्या प्रभावाने तीर्थ प्राशन करित होते म्हणूनच झाले. त्या व्याधीतून श्रीबाबांनी मला सोडविले. व तेव्हां पासून मी आतां पर्यंत रोज एक अध्याय वाचून उदीचे तीर्थ घेत असते. म्हणूनच बाबांनी भक्तांना आपल्या चरित्रांत सांगितले आहे.

काय बाबांच्या उदीचे महिमान । उदी शंकराचेही भूषण ।

भावे भाळीं करी जो चर्चन । विघ्ननिरसन तात्काळ ।

करुनि मुख मार्जन स्नान । करी जो नित्य उदी विलेपन ।

चरणतीर्थ समवेत पान । पुण्यपावन होई तो ।

शिवाय या उदीचा विशेष । सेवितां होईल पूर्णायुष ।

होईल पाक निरसन अशेष । सुख संतोष सर्वदा ।

शालांत परीक्षा व बाबांचा दृष्टांत

कु. रक्षा व. वागळे

जगात अनेकांना घडोघडी श्रीबाबांचे अनुभव येतात. लहानापासून थोरापर्यंत, दीनापासून श्रीमंतापर्यंत, सर्वांचाच बाबा मातृप्रेमाने संभाळ करतात. त्यांच्या हांकेस धावून येतात. संकट निवारण करतात. रक्षणकर्ते बाबाच असतात. दृष्टान्त देतात. दीनाचे कैवारी श्रीसद्गुरू साईनाथ आपल्या विविध रूपात भक्तांना भेटतात, बोलतात, सांगतात, भक्तमय होतात “श्रद्धा आणि सबुरी” सांगतात.

मी ११ वीत गेले होते. संपूर्ण वर्ष अभ्यास करतांना शिर्डीस जावे असे वाटे. तेथे जाऊन अभ्यास करावा असे वाटत होते. पण शक्य कसे होणार? शाळा इकडे होती. स्वप्नांत मी शिर्डीस जात असे. बाबाच नेत मला. तेथे अभ्यास करी. तो अभ्यास खरोखरच श्रेयदायक ठरला. विशेषतः गणित, विज्ञानात पडलेले परिश्रमाचे फळ बाबांनीच दिले. गुरुरूपाने स्वतः विषय घेत होते. दरवर्षीप्रमाणे नाताळात आम्ही शिर्डीस गेलो होतो. १२ ची आरती चालू होती. सर्व तिकडे गेले होते. मला ताप असल्याने मी गुरुस्थानी बसले होते. तो काय? गणेशकुत्रा धांवत आत आला अन् क्षणात भास झाला की बाबा आले अन् भेटले. वर्ष संपले परीक्षा झाली. ७२ चा मे महिना संपत आला होता, निकाल जवळ येत होता. मी मात्र क्षणोक्षणी बेचैन बनत चालले होते. मन अस्वस्थ होत होते. दिवस जात होते. तो काय? एकदा स्वप्नात मी शिर्डीस गेले. बाबांच्या पादुकांना पाया पडत होते. तोच कोणी एकाने मला विचारले “काय रिझल्ट कधी?” उत्तर देते तोच काय बाबांची मूर्ति एकदम हालली. जवळच्या कलशातले पाणी त्यांनी आपल्या हाताने माझ्या मस्तकावर शिंपडले. माझी बेचैनी कमी झाली चार पांच दिवसांनी रिझल्टचा दिवस (६ जून) उजाडला. आम्ही गावी होतो. सकाळी ५ वाजता आरती उभी राहिली अन् बाबांनी आईला (सौ. यशोधरा) हांक मारली. “अग ऊठ माझी आरती चालली आहे. रक्षा पास झाली” आईला समोर शुभ्र प्रकाश दिसला. १२ वाजता आरतीच्या सुमारास माझ्या वडिलांनी रिझल्ट पाठविला. मी पास झाले होते. मी एफ. वाय्. ला जाणार होते. १९ ला (जून) का कोण जाणे मला कोणतरी सांगत होते उद्या काहीतरी होणार आहे. उद्या कॉलेजच्या पहिल्या दिवशी मी कुलकर्णीबाईचा सांगितले होते. ही बाबांनी मला सांगितले होते. २० जून उजाडला. मी कॉलेजला चालले होते. वाटेत काँग्रेस हाऊस नजीक गेले तोच कानी शब्द आले “थांब जरा, डोक्यात पडेल” पण उशीर होत होता. मी न थांबताच पुढे गेले तो काय ! एकदम भितीचे प्लॉस्टर डोक्यात पडले. हातास, अंगाच्या काही भागास दुखापत झाली. क्षणात रक्ताचे

स्नान घडले मला अन मी परतले. वीस पंचवीस दिवस घरी राहिले. घरात वडिलांनी (श्री. वसंत) काढलेला बाबांच्या समाधी मंदिरचा फोटो चुरलेला होता. का बरे तो चुरला गेला ? बाबांनी आपल्यावर भार घेतला होता माझ्या अपघाताचा.

असे कित्येकाना अनुभव आले, दृष्टांत घडला ह्याचे वर्णन करणे कालिदासाला सुद्धा कठीणच तर माझी काय कथा ? बाबांची कीर्ती अपार आहे.

भक्तांचा आधार श्रीसाई

सौ. शांता अ. सरोदे

माझ्या सासरी श्रीसाईबाबांची भक्ती आज जवळ जवळ २६ वर्षांपासून चालू आहे.

माझ्या लग्नाला २३ वर्षे होऊन गेली व लग्नाच्या १ वर्षे अगोदर सांखरपुडा झाला होता. तेव्हा सासरी गेले तर गुरुवारच्या श्रीबाबांच्या आरतीच्या वेळी मी हजर होते व तेव्हा पासून माझ्या मनांत श्रीसाईबाबांच्या भक्तीची ओढ निर्माण झाली.

आतापर्यंत श्रीसाईबाबा हे माझे आराध्य दैवत आहेत. मला श्रीसाईबाबांचे पुष्कळ अनुभव, स्वप्न दृष्टांत, तसेच त्यांच्या पवित्र उदीचे अनुभव आले आहेत. तरी कांही महत्त्वाचे श्रीसाईबाबांच्या भक्तीची वाढ जास्त करून देणारे अनुभव मी आपणांसमोर देत आहे.

१९६१ मध्ये मी टॉईफाँडने आजारी पडले. जवळ जवळ २ महिने अंधरुणावर पडून होते. अंगात तर अशक्तपणा पुष्कळ आला होता. व कांही मानसिक त्रासानेही कंटाळले होते. माहेरी आईकडे रहावयास आल्यावर तापाने आजारी पडून होते.

त्यांत श्रीसाईबाबांच्या नांवाचा अखंड जप मनांतून चालू होता. हळू हळू ताप बरा झाल्यावर डॉक्टरानी हवा बदलल्यास तब्येत सुधारेल असे सांगितले.

सासर, माहेर मुंबईत असल्याने जाणार तरी कुठे ? अशा विचाराने इतर नात-रुगांना त्रास देण्यापेक्षा आपल्या श्रीसाईमाउलीकडे शिर्डीला जाण्याचे ठरविले.

मुंबईतून निघताना गोरेगांवचे श्रीकमुबाबा यांना भेटून त्यांचा अशीर्वाद घेऊन शिर्डीला १ महिना रहाण्याचे सांगून निघालो. त्यामुळे सद्गुरू श्रीसाईबाबांचे साक्षात् दर्शन मिळाले हे कसे मिळाले हे मी सांगत आहे.

मी माझे यजमान व माझी तीन लहान मुले घेऊन आम्ही मार्गशीर्ष महिन्यांत शिर्डीला गेलो. मी पूर्वीपासून रोज साईचरित्राचे एक अध्यायाचे पारायण करीत असे व अजून ही करीत आहे म्हणून शिर्डीला गेल्यावर सप्ताह करावयाचे ठरविले.

रिसीव्हर श्री. क्षीरसागर साहेबांच्याकडे आठ दिवस सप्ताह करावयाचे असे सांगून खोली घेतली व रोज निववृक्षाखाली बसून पारायण सुरू केले. श्रीसाईबाबांच्या काकड आरती पासून शेजआरती पर्यंत प्रत्येक पूजेला आम्ही हजर रहात होतो. खोलीत स्वयंपाक करून मशीदीमध्ये श्रीबाबांना नैवेद्य दाखवून ११ वाजे पर्यंत सगळ्यांना वाढून नंतर पारायणाला बसत असे. तीन वाजेपर्यंत वाचन होऊन चार वाजता माझे जेवण होई.

मनांत सारखा ध्यास कीं श्रीसाईबाबांनी प्रत्यक्ष कोणत्या तरी रूपात भेट देऊन ओळख द्यावी. दत्तजयंतीच्या दिवशीं पहाटे चार वाजतां श्रीसाईबाबा साक्षात स्वप्नात आले. भरजरी राजेशाही पायघोळ मखमली बुट्यांचा अंगरखा परिधान केलेला; सुंदर गोरा हसरा तेजस्वी चेहरा, मी तें सुंदर दर्शन पहातांच श्रीसाईबाबा म्हणून त्यांच्या चरणांवर डोके ठेवण्यासाठी वांकले इतक्यांत श्रीबाबांनी दोन्ही हातांनी धरून मला पोटाशी धरले. ज्या प्रमाणें लेंकरू आईला बिलगते त्याप्रमाणें मी बाबांच्या कंवरेला मिठी मारली आणि पहाते तो काय? श्री अदृश्य झाले व त्या ठिकाणी माझी आई उभी आहे. इतक्यांत कानांवर देवळातल्या काकड आरतीच्या वेळची घनशाम सुंदरा ही भूपाळी ऐकू आली.

आणि त्या दिवशी दत्तजयंती असल्याने स्वप्नात जे श्रीबाबा दिसले तोच पोशाख घातलेले, मुकुट घातलेले श्रीसाईबाबा मी समाधी मंदिरात पहात होते.

संपूर्ण पंधरा दिवस ते रूप माझ्या डोळ्यासमोर होते. या दृष्टांतावरून मी समजलें कीं आई प्रमाणें मी तुझा सांभाळ करीन. हें श्रीबाबांनी मला सुचविलें हा अर्थ समजून मी त्यांचे नांव घेऊन जगत आहे. व ते माझा सांभाळ करीत आहेत.

नंतर तीन दिवसांची घर भाड्याची पावती करून परत वाढवून घेऊन असे करीत आम्ही १ महिनाभर शिर्डीत श्रीबाबांजवळ राहिलो. नंतर माझी तब्येतही सुधारली व श्रीसद्गुरू साई सेवेचा आनंद लुटून परत आम्ही मुंबईस आलो.

नंतर माझा मोठा मुलगा चि. सुनील (वय २२) ह्याला अलिकडे दोन वर्षांच्या खाली रेल्वेअप घात झाला होता. व त्यांत त्याला डोक्याला जबरदस्त मार बसला. त्या वेळेसही माझ्या सद्गुरू माउलीने धावत येऊन आधार देऊन त्याला वांचविले व तो आतां त्यांच्या आशीर्वादानें व आमच्या घरच्या कुलदेवतेच्या कृपेने पूर्ण बरा होऊन सुखी आहे

अशा प्रकारें वेळोवेळीं मला आधार देऊन ही संसाररूपी नाव ते चालवीत आहेत व पुढेही शेवटपर्यंत त्यांच्याच नांवाने जगून या देहाचे सार्थक व्हावे ही त्यांच्या चरणांपाशीं या बालिकेची प्रार्थना आहे.

बाबांच्या सहवासाचा अनुभव

रा. शंकरराव गव्हाणकर.

मला सन १९०७ साला पासून संत दशनाची व त्यांचीं चरित्रें व गाणीं ऐकण्याची उत्सुकता उत्पन्न झाली. प्रथम मला श्रीनारायण महाराज यांचें दर्शन झालें. नंतर श्रीदासगणू यांची कीर्तनें ऐकण्याची संधी रा. दाभोळकर यांचें घरीं मिळूं लागली. तेव्हां पासून प्राचीन संतांचें श्रेष्ठत्व अर्वाचीन देहधारी असलेल्या संतांमध्ये अनुभवास येऊं लागलें. त्या नंतर संतदर्शनाची उत्सुकता वाढूं लागली. कांहीं संत विभूतींचीं प्रत्यक्ष दर्शनें आपोआप होऊं लागली. त्यापैकीं श्रीसाईबाबांचें दर्शन एक होय. वसईला माझा मुक्काम असतांना माझे मित्र लाला मदनलाल गोपाळ यांचे कडून दिल्लीहून तार आली व आमचे शिर्डीस जाण्याचें ठरलें बाबांसंबंधी नवीन इसमाला भीतिप्रद वाटणारी माहिती इतर लोकांनी पसरविली होती. बाबांना अर्पण करण्यासाठीं नारळ इत्यादि घेऊन आम्ही निघालो. बाबांना पेरू घेऊन देण्यासाठीं एका मित्रानें चार आणे आमच्या जवळ दिले होते. वाटेंत एका पेरू विकणाऱ्या बाईकडून त्या चार आण्यांचे पेरू घेतले. ती म्हणाली, "माझेही थोडे पेरू बाबांना द्या". असे म्हणून तिचेही पेरू घेऊन आम्ही टांग्यांत बसलो व जे घोडे पहिल्यानें चालण्यास हटकत होते ते आतां बाबांना द्यावयाचे पेरू घेतल्यावर नीट चालू लागले

माझ्या बरोबर दर्शनास जातांना रा. नूलकर, रा. सहस्त्रबुद्धे, वगैरे मंडळी होती. आम्ही मशिदीत गेलो. त्या वेळीं एक ब्राह्मण बाबांची पाठ चेपीत होता. इतर मंडळी बाहेर बसली होती. इतक्यांत आम्ही पेरू व इतर गोष्टी हाराचा करंडा वगैरे

घेऊन दाराशी थबकलो. लोकांनी सांगितलें कीं, “बाबा फार रागावले आहेत. वर जाऊ नका”; माझा मित्र मदन गोपाळ कचरला पण मी मुळी लक्ष न देता एकदम पायरी पर्यंत तडक गेलो. त्या वेळीं बाबांचे संबधी माझे प्रथम मत हे अक्कलकोट महाराजच आहेत असें जाहलें, व त्यांचा चेहरा मला तसाच वाटला. बाबा क्रुद्ध वृत्तीत असतां मी पायरी जवळ दोन मिनिटें उभा होतो. त्यांचे तामसी शब्द माझे कानावर पडत होते “जाव इदरसे”. हे शब्द मी ऐकले व त्यांचे पाठीमागें असलेल्या एका ब्राह्मणानें याच वेळी, “थोड्या वेळानें या” असें हातानें खुणविलें. बाबांनी बोलावल्याशिवाय आंत जावयाचें नाहीं असा मनाचा हिथ्या केला. “सद्गुरू माय प्रेमळच असते” हा अनुभव लागलीच आला. बाबांनी एका इसमाला आम्हांला दोघांनाच बोलावणे पाठविले. आम्ही दोघे बाबांच्या पायरी जवळ जाऊन बसलो. तोंच आजू-बाजूचे शेकडो लोक गोळा झाले. हार घालणें, आरत्या करणें इत्यादि प्रकार झाले. दिलेले पेरू बाबांनी लोकांना वाटण्यासाठी बाहेर फेंकून दिले. निम्मा पेरू मला व निम्मा माझ्या मित्रास दिला. आम्हाला उदी लावली व शेवटी, “खाना खाव, और वाडे में आराम करो” असा, हुकूम केला. आम्ही त्यांच्या सांगण्या वरून वाड्यात ३४ दिवस राहिलो. दररोज त्यांचे दर्शनास जात असूं. बाबा जर सत्पुरुष आहेत तर ते इतके तामसी कां? क्रोधामुळें लोकांचें कल्याण होईल का? जगाचें कल्याणाला याचा उपयोग काय ? अशा सारखे विचार ३४ दिवस सारखे येत होते. एकदां फिरावयास गेलो असतां उदाचा वास येत होता. प्रत्यक्ष मशिदीत ऊद घातलेला नव्हता तरीपण मशिदीपासून उदाचा वास येत होता, तो आम्ही तेथें गेल्यावर थांबला. उद हा बाबांचा जासूदच आहे अशी आमची खात्री झाली. आम्ही तेथें यावें याबद्दल हें त्यांचें खुणेचे बोलावणें आहे असें वाटलें. बाबांनी आम्हाला पाय चेपाव्यास सांगितले. आम्ही दोघांनी ते चेपले. बाबांनी चिलीम स्वतः ओढून माझ्या हातांत दिली. बाबांनी चिलीम पुन्हा ओढून माझ्या मित्राला दिली. ती त्यानें तीनदा ओढली. मी मात्र ती चिलीम हातातच धरून ठेविली होती. माझ्या हातात चिलीम देण्याबद्दलची माझी कल्पना अशी झाली कीं बाबांना थोडी विश्रांति पाहिजे होती. बाबा माझ्या बरोबरीचे नाहींत व मी ही त्यांच्या बरोबरीचा नाहीं, कीं मी ओढलेली चिलीम त्यांनी ओढावी. हें करणें अपमानास्पद होय असा माझा ग्रह झाला. बाबांनी ती चिलीम पुन्हा ओढून ‘लेव’ म्हणून पुन्हा दिली. मी तिला झुरका दिला व ती चिलीम बदलली मी चिलीम ओढतांना स्वतःशीच बाबांचें बोलणे चालले होतें त्यातील कांही मजकूर माझ्या मित्रा संबधीचा व कांहीं माझ्या विषयीचा होता. बाबांनी माझ्या आजोबांचे वेळेपासून त्या तारखेपर्यंत समग्र इतिहासाचा पाढा गाइला. त्यांतून पुष्कळ गोष्टी ज्या मला माहित नव्हत्या त्या मला समजल्या. मी घरी आल्यावर विचारपूस केल्यावर त्या खऱ्या ठरल्या. त्या बद्दल मला आश्चर्य वाटले. आमचे आजोबांचे गुरु बारा वर्षे आमच्या घरीं होते त्या बद्दल बाबांनी उल्लेखहि

केला होता, व स्वतः बद्दल उल्लेख केला तो असा:—'मेरा बाप और माँ था. हम बारा बरस उसके पास रहे. उसने मेरा पालन बहुत अच्छा तन्हेसे किया. मेरे बाप-माँ कू बहुत आदमीने और आप्त इष्ट सोयरोने सता दिया. जिसने उसकू सता दिया इसका अल्ला देखते है. देखो, अच्छी तन्हेसे चलो तो अल्ला अच्छा करता है. बुरी तन्हेसे चलेंगे तो बुरा होता है. हम गाणगापुरमें बी हैं. पंढरपुरमें बी हैं. सब ठिकाणमें है सब जगमें हम है और हमारेपास सब जग है. जिसकू तुम पकडा है उसकू छोडना नहीं दोन चार दिनमे अल्ला पावेगे.'

बाबांनी इतके भाषण केल्यावर माझ्या सर्व तोंडावर उदी फांसली व 'खाना खावो और आराम करो' असे सांगून खोबऱ्याचा प्रसाद देऊन आम्हांस जेवण्यास पाठविले. नंतर घरी जाण्यास परवनगी दिली. आम्ही शिर्डीहून निघालो. माझ्या जवळचे पैसे सर्व संपले. मी पांच रुपये उसने घेऊन ठेवलेले सुद्धा संपत आले. एवढ्या पैशात मी वसईमध्ये कामावर रुजू कसा होणार? दुसरे दिवशीं ११ वाजता कामावर हजर व्हावयाचे होते. शिर्डीहून शेवटचे दर्शन घेऊन बाबांचा निरोप घ्या-वयास नारळ घेऊन गेलो. बाबांनी उदी व नारळ प्रसाद म्हणून दिला, व "तुमे कल ऑफिसमें जानेका है अभी के अभी निकलो तो गाडी मिल जायेगी" असे उद्गार काढले. इतक्यांत इंदूरहून एक इसम बाबाना भेटावयास आला. त्याचा स्वतंत्र टांगा होता, व येता जाता दोन रुपये ठरले होते. त्याला बाबांनी आमच्या बरोबर जाण्यास हुकूम केला. आमचे टांग्याचे काम झालें; पण ठरलेली गाडी चुकली, पुढच्या गाडीला बिघाड झाल्यामुळें ती उशीरा आली. दुसऱ्या दिवशीं ऑफिसच्या वेळीं गाडींत बसलो व तिसऱ्या दिवशीं ऑफिसला गेलो. माझ्या विरुद्ध असलेल्या लोकांनी साहेबांचे कना फुंकले होते पण जज्ज साहेबांनी त्याकडे दुर्लक्ष केले.

एकंदरीत " राजा चाले. तेथें वैभव सांगाती " या तुकारामाच्या उक्ती प्रमाणें संतांकडे चमत्कार असतात, परंतु चमत्काराच्या दृष्टीनेच संतांची ओळख पारख करणारांना त्यांचेपासून खरा आत्मिक उन्नतीचा लाभ फारसा मिळत नाही, असा अनुभव आहे.

चमत्कार हे केव्हां केव्हां कांहीं जनांना सन्मार्गाला लावण्यास कारणीभूत होतात ही गोष्ट सत्य आहे, परंतु अशांनी आपले धोरण कोणतें ठेवावें हेंही संत सहवासा-वरून जाणलें पाहिजे.

पुणे येथील एका डॉक्टरांचा श्रीसाईबाबांबद्दल अनुभव

“साईबाबा समाधिस्थ होऊन इतकी वर्षे झाली तरी अजूनहि ते नास्तिकांनाही कशा रीतीने आपल्या भक्तीला लावतात त्याचा एक अनुभव” माझ्या पाश्चिमात्य शिक्षणामुळे किंवा धर्मासंबंधी स्वाभाविक अनास्थेमुळे किंवा ढोंगी साधूंच्या कट्टे व मतलबी अनुभवामुळे माझा साधूंच्या थोतांडावर बिलकूल विश्वास नसे. माझ्या मातोश्रीस अपत्ये होत नसत तेव्हां माझ्या मातोश्रीस कोणा एका महात्म्यानीं मिरवलीच्या पहाडावरील अवलियांच्या दर्शनास जाण्यास सांगितले. त्याप्रमाणे माझ्या मातोश्रीने त्या अवलियांचे दर्शनही घेतले, व त्यांची मनापासून सेवा करण्यास सुरवात केली. कांहीं कालाने त्यांच्या कृपाप्रसादामुळे मातोश्रीस मी जन्मास आलो. माझ्या नंतर पुष्कळ भावंडे झाली. माझी नोकरी पुण्यास असल्याकारणाने मला अहमदनगरास जाण्याचा योग क्वचित्च येत असे. त्या क्वचित्प्रसंगी पहाडावरील साईमहाराजांच्या दर्शनास जाण्याचा मला अतिशय आग्रह करण्यांत येत असे. पण भोळसर, फाजील भाविक, लोकांच्या माथेफिरूपणाच्या आग्रहाला विनोद या पलिकडे मी कांही महत्त्व दिले नाही. पुन्हा एकदा अहमदनगरास जावे लागले त्या वेळीं सुद्धा अशाच तऱ्हेचा आग्रह झाला पण मी कांहीं महत्त्व दिले नाही. पण माझ्या कुटुंबाच्या मनावर त्याचा परिणाम विचित्र तऱ्हेने झाला. पुत्रसंततीच्या लोभाला त्यांनीं मोहून दर्शनाचा योग साधला. त्या वेळीं त्यांना गुरुवार करण्यास सांगण्यांत आले. सूर्यास्तानंतर त्या अवलियांच्या नांवाने धूप जाळून त्यांचे स्मरण अंगणांत बसून करावे व नंतर उपवास सोडावा असा विधि सांगण्यांत आला.

कांहीं वर्षांनंतर मी आजारी पडलों. फार उपाय करून सुद्धा बरे न वाटतां ज्यास्तच आजार वाढत गेला. इंजेक्शन देऊन सुद्धा आजार विकोपाला जाऊं लागला. दुधाशिवाय मला कांहीच घेता येत नसे. माझ्या कल्याणाची उत्कट इच्छा बाळगणाऱ्या परमपूज्य अशा काशीनाथ शंकर दुबे नांवाच्या गृहस्थांनी अत्यंत भाविकपणे सांगितले कीं श्रीसाईनाथ महाराजांची पूजा केल्यास सर्व त्रास नाहीसा होईल. त्या सांगण्याचा माझ्या मनावर कांहीच परिणाम झाला नाही. मनुष्य संकटांत असतां वाच्याला सुद्धा तोंड पसरीत असतो. आर्यसंस्कृतीच्या पवित्र धर्माला अनुरूप माझ्या कुटुंबाने मीही गुरुवार करावेत अशी मला विनंती केली. दुधाशिवाय मी कांहीच घेत नसे. म्हणून सहजासहजी मी गुरुवार करण्याची संमती दिली. दुधाशिवाय मी कांहीं खात असतो तर अशा विनंतीला कधीच रुकार दिला नसता. मुंबईहून एक गृहस्थ माझ्या येथे आले ते फारच सुधारक होते. मी गुरुवार करतो ही कल्पना त्यांना कशीशीच वाटली. ते म्हणाले कीं, “आपल्या धर्मात देवांचा दुष्काळ पडला म्हणून कीं काय आपण मुसलमानी धर्मातील अवलियांच्या भक्तीला लागलां आहांत?”

मला त्यांचें म्हणणें पटल्यासारखें वाटलें, ते पाहुणे निघून गेले, पण माझ्या मनांतील खळबळ कांहीं केल्या शांत होईना. मला रात्रीं स्वप्न पडलें. त्यांत दोन्ही धमचि मिश्रण असलेली अशी एक विभूति दिसली. कपाळाला गंध, अंगावर शुभ्र पांढरे कपडे, डोक्याला पांढरें फडकें बांधलेलें होतें. त्यांनी मला खालील आशयाचा आदेश केला, "साईनाथ महाराज और दत्तात्रेय दोनो एकही है. बाह्यरंगसे कभी भी भुलना नहीं. अंतरमे जो एक तत्त्व है उसकूहि देखना और पैछानना. "

हा उपदेश कानांत एकसारखा घुमत होता. मी त्या पूज्य व्यक्तीचा-काशीनाथ पंताचा सल्ला घेतला, त्यांनी मला पूजा करण्यासंबंधीं आग्रह केला. बाबांची पूजा केली. पूजेपर्यंत मला दुधाशिवाय कांहीच खाता येत नसे. प्रसाद मात्र कसलाही व कांहीही असला तरी खावा असे ऐकल्यावरून पूजेनंतर मला अपथ्य होण्यासारखा प्रसादांत पदार्थ असतांना सुद्धां मी त्याचा स्वाहा केला. आश्चर्याची गोष्ट अशी कीं मला त्यापासून कांहीही अपाय न होता उलट बरें वाटलें, व दुसऱ्या दिवसापासून औषध बंद केलें. थोडें थोडें अन्नही घेण्यास सुरवात केली. औषधावांचून मला बरे वाटणार नाहीं असा डॉक्टरांचा अभिप्राय असतांनाहि माझ्या साईनाथ महाराजांच्या ठिकाणीं जडलेल्या एकनिष्ठ भावनेनें मला उत्कृष्ट गुण आला, व त्याच्याच मेहर-नजरेनें मला उत्तम आरोग्य लाभलें.

॥ जया मनीं जैसा भाव तथा तैसा अनुभव ॥

दुसऱ्या एका प्रसंगीं माझ्या हाताखालील कांहीं लोकांना माझा चोख स्वभाव व थोडीशी कडक शिस्त न आवडून त्या स्वार्थी मंडळीनीं गुप्त कट करून माझ्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांचें मन कलुषित करण्याची शिकस्त केली. त्यांत माझ्यावरही मोठेंच किटाळ आलें होतें व प्रसंगविशेषीं नौकरी करण्यांत पुष्कळच त्रास झाला असता. पण मुख्य अधिकाऱ्यांच्या तपासणीच्या वेळीं मला त्यांच्या ठिकाणीं प्रत्यक्ष महाराजच दिसले व तपासणींत माझें कसलेंहि नुकसान न होतां उलट त्या लोकांची नाचक्की झाली. हा सर्व प्रताप माझ्या साईनाथ महाराजांच्या ठिकाणीं जडलेल्या अढळ निष्ठेचाच होय असे मला वाटतें.

आणखी एका प्रसंगी मी डिस्ट्रिक्ट मध्ये फिरत असतांना कांहीं अडचणीमुळें मला माझ्या नोकरासह मुक्काम करणें भाग पडलें. दुसऱ्या दिवशीं उठून मला ठरलेल्या गांवीं-दूर असलेलें ते गांव होतें- जावयाचें होतें. पण आदले दिवशीं रात्रीं निजतांना असें कळलें कीं शेजारच्या एका गांवीं मोठी यात्रा आहे, तेव्हां गाडी मिळणे शक्य नाहीं. पण रात्रीं निजतांना मी माझ्या मनाशी असा संकल्प करून निजलो कीं, माझा भाव जर साईनाथ महाराजांच्या ठिकाणीं दृढ असेल तर माझ्या मार्गांत अथवा

कार्यात कसलीही विघने उपस्थित न होतां सकाळीं मी ठरलेल्या वेळीं व ठरलेल्या ठिकाणी 'निवास' जाईन. खरोखरच तसा चमत्कार झाला. आम्ही उतरलेल्या घरासमोर सकाळीं एक गाडीवाला आला व त्यांनी होऊन आम्हास उठविलें व ठरलेल्या ठिकाणी सुरक्षित नेलें.

आणखी एका प्रसंगी घरामध्ये माझ्या मुलीला खोकला अतिशय झाला. पुष्कळ उपाय केले, पण कांहींच उपयोग झाला नाही. शेवटीं हेमगर्भाची मात्रा म्हणून साईनाथ महाराजांची उदी औषध म्हणून तीन दिवस देण्यांत आली आणि आश्चर्य हे कीं मुलगी साफ बरी झाली.

अवतारी विभूतींच्या लीला वर्णन करणे किंवा गुणानुवाद गाणे माझ्या सारख्या क्षुद्र मनुष्याच्या शक्तीबाहेरचें आहे. त्यांची कृपा झाल्यास ते काय करूं शकणार नाहीत.

“मूकं करोति वाचालं पंगुं लघयते गिरिम् ।
यत्कृपा तमहं वन्दे परमानंदमाधवम् ।”

पण एके काळीं पुरा नास्तिक असणारा जो मी कसल्याही प्रसंगी कोणाही विभूतीला महत्व देत नसे, इतकेच नव्हे तर शक्य तितक्या रीतीनें जो उलट त्यांचा उपहास करित असे, तो मी आतां साईबाबांच्या कृपाप्रसादानें पूर्ण भाविक बनलों आहे.

तेव्हां कोणीही गृहस्थानें आपल्या विद्वत्तेच्या घमेंडींत निदान अनुभवाशिवाय कोणाचा उपहास तरी करूं नये, अशी सर्वांच्या चरणीं लीन असणाऱ्या या दासाची अत्यंत नम्र व कळकळीची प्रार्थना आहे.

बाबांनीं दिलेला दृष्टांत

लेखक : श्री. वसंतराव हरिश्चंद्र पाठारे, बोरिवली.

मी रेल्वे नोकर आहे. १९४५ मध्ये माझी आर्थिक स्थिति अगदीच सामान्य होती. तशांत प्रारब्धाच्या फेऱ्यांत सांपडून मी आजारी पडलों. लवकर बरा होईना. कर्ज काढून औषधपाणी करणें भाग पडलें. दीर्घ कालानंतर मी बरा झालों; आणि कर्जाचें ओझे शिरावर बसलें. नोकरीच्या उत्पन्नांतून जोमतेम संसार चालवीत होतो; तेव्हां कर्ज कसें फिटणार ? मी दत्तभक्त आहे व दर गुरुवारीं दत्ताची आरती

करतो. साधारण १९५१ मध्ये केव्हांतरी आमचे एक मित्र श्री. नीळकंठ चिमणाजी घाणेकर यांनी मला सांगितले कीं गुरुवारची जी दत्ताची आरती तुम्हीं करतां त्याबरोबरच साईबाबांची पण आरती म्हणत चला. नंतर त्यांनीं बाबांची माहिती दिली व मी तेव्हांपासून दर गुरुवारीं 'आरती साईबाबां हीहि आरती म्हणूं लागलों.

अशा रीतीनें बाबांच्या भक्तीस मी लागल्यावर १९५१ च्या गणेशचतुर्थीस माझे एका मित्राजवळ मी 'श्रीसाईनाथ-स्तवनमंजरी' हें पुस्तक पाहिलें. तेव्हां त्या मित्रास मी त्याबद्दलची माहिती विचारली. त्यानें त्या स्तोत्राची माहिती दिल्यावर ही पुस्तिका मजजवळ असावी व आपण ती दर गुरुवारीं वाचावी असें मला अत्यंत तीव्रतेनें वाटलें व मी त्या मित्रास तें पुस्तक देण्यास विनंती केली. त्यानें स्पष्ट नकार दिला. पण मी अत्यंत आग्रह करतांच त्यानें दिली आणि त्याच दिवशीं मी संपूर्ण वाचून काढली. संबंध वाचून होतांच मला आश्चर्य वाटलें. कां कीं, 'मंजरी' गणेशचतुर्थीच्या पुण्यदिवशींच दासगणूंनीं लिहून पूर्ण केली आणि अशी ती प्रसादपूर्वक पोथी मला गणेशचतुर्थीच्या दिवशींच मिळाली ! मला हा एक बाबांचा प्रसादच वाटला व आतां बाबा आपलीं संकटे दूर करतील असा विश्वास उत्पन्न झाला. हा विश्वासच पुढें कल्याणप्रद ठरला.

ही प्रासादिक स्तवनमंजरी मिळाल्यानंतर कर्जाचा बोजा अगदींच हळूहळू कां होईना, पण निश्चित कमी होऊं लागला. अशा स्थितींत १९५२ मधील श्रावणांतल्या शेवटच्या आठवड्यांतील गोष्ट. श्री. घाणेकरांनीं मला श्रीसाईसच्चरित्राचें पारायण करण्या बद्दल सुचविलें. त्याप्रमाणें मी लगेच पोथी मागवून पोथींत दिलेल्या सूचनेप्रमाणें विधिपूर्वक पारायण केलें. पारायण झाल्यावर श्री. घाणेकरांनीं मला विचारलें कीं, बाबांचा कांहीं दृष्टांत वा अनुग्रह तुम्हांस झाला काय ? मी 'नाहीं' म्हटले. परंतु मनांत माझ्या खुटखुटत असे कीं, बाबांनीं आपणांस कांहींच कसा दृष्टांत दिला नाही ? पारायण संपल्यानंतरच्याच गुरुवारची गोष्ट. मी जेवून पलंगावर अर्धवट झोंपलों असतां एक साधू आला व त्यानें बाहेरूनच म्हटलें कीं, "कोणी साईभक्त मला जेऊं घालील काय ?" श्री. घाणेकरांचे शब्द माझ्या लक्षांत होते, म्हणून मी त्या साधूंना हांक मारली आणि कुटुंबास सांगून त्यांना जेवणास घातलें. त्यांनीं हात वगैरे धुतले आणि नंतर साईबाबांच्या फोटोकडे लक्ष गेल्यावर ते म्हणाले कीं, "मी पण साईभक्त आहे." मग त्यांनीं माझे हातांवर चिमूटभर पिंजर (कुंकू) ठेवली व हात बंद करण्यास सांगितलें. नंतर त्यांच्या सांगण्याप्रमाणें मी व माझी पत्नी बाबांच्या फोटोसमोर गेलों व नमस्कार करून परत आलों. हा वेळपावेतो मूठ बंदच होती. नंतर त्यानें मूठ उघडण्यास सांगितलें, तेव्हां तेथें आम्हांस कुंकू न दिसतां तांदूळ दिसले ! आम्ही आश्चर्यानें अगदीं भंरावून गेलों. ते तांदूळ मी नंतर जपून ठेवले, व १९५३ त बाबांच्या समाधीस दाखवून पुन्हां परत नेले.

नंतर त्या साधूंनीं गळ्यांतील रुद्राक्षांच्या माळा हलवून त्यांतून गंगा काढली व तीर्थ म्हणून तें आम्हांस दिलें, आणि आशीर्वाद दिला कीं, तुझे कल्याण होईल व तुझ्या मनांतील इच्छा पूर्ण होतील! त्यांच्या स्वतःबद्दल माहिती विचारतां ते म्हणाले, मी शिर्डीच्या लेंडीबागेतून आलों. तू ही शिर्डीस लवकरच येशील त्या वेळेस मला एक कपडा घेऊन ये, नंतर ते निघून गेले.

हा अनुभव आम्हांस जबरदस्त होता. आम्ही सर्वच अगदीं भारावून गेलों होतों म्हटल्यास हरकत नाही. आतां प्रत्यक्ष प्रचीतीची वाट पहात होतों. आणि त्या प्रमाणें एक एक अनुकूल घटना घडूं लागल्या. १९५२ च्या भाद्रपदांतीलच गोष्ट. ते साधू येऊन गेल्याला २-३ दिवस झाले असतील नसतील इतकेंच. आमच्या घरांत भाद्रपद शु. ४ स गणपतीची स्थापना झाली. ही स्थापना माझे वडील बंधूंच्या घरीं होते व मी खर्चाप्रीत्यर्थ २५ रुपये देत असतो. परंतु या वेळेस मजजवळ अजिबात पैसे नव्हते त्यामुळें रुखरुख लागून राहिली. तोच कोणा एका मित्राचें मी एक काम केव्हांतरी केलें होते, त्या कामाचा मोबदला म्हणून त्यानें कांहीं एक रक्कम मला त्याच वेळेस दिली व त्यामुळें मला बंधूस २५ रु. देतां आले. आणि त्याच क्षणापासून मी आर्थिक संकटातून मुक्त होऊं लागलों. पुढें मला कौटुंबिक सुख व अपत्यसुखही लाभलें. ही सर्व बाबांचीच लीला व त्यांचीच कृपा होय यांत शंका नाही.

श्रीसाई कृपा

रघुनाथ बाबुराव सांडभोर.

मी शाळेत असतांनाची, १९४० सालातली, गोष्ट आहे. मी लहान होतो, माझ्या गावापासून (तिन्हेवाडी) दोन मैलांवर खेड येथे शाळेत जात असे. दैवयोगाने माझ्या वडिलांचे मित्र कै. निकम हे खेड येथे राहत होते. त्यांचेकडे राहण्याचा मला योग आला. त्यांचेकडे साईभक्ती व पूजाअर्चा नेहमी चालत असे. त्यामुळे मलाही बाबांची सेवा करण्याची संधी मिळाली. हळू हळू माझी बाबांवरील भक्ती वाढत गेली व मी मनोभावे बाबांची सेवा करू लागलो.

पुढे निकम शिर्डीस जाण्यास निघाले. मलाही त्यांचे बरोबर बाबांचे दर्शनास जाण्याची उत्कट इच्छा होती परंतु पैशांच्या अडचणीमुळे मला जाता येणे शक्य नव्हते. मी मनातले मनात बाबांना प्रार्थना करित होतो कीं, मला तुमचे दर्शनास

यावयाचे आहे. काहीतरी मार्ग दाखवा. तेवढ्यात निकम यांचे मित्र आले. निकम त्यांना म्हणाले की, मी ह्याचे पैसे भरतो. यालाही बरोबर घ्या. त्या प्रमाणे मी ही शिर्डीला गेलो. साईबाबांनी माझी प्रार्थना ऐकून मला त्यांची प्रचीती दाखवली. शिर्डीला बाबांची तीन दिवस सेवा करावयास मिळाली.

अशा प्रकारे मी बाबांचे सेवेत गुंग झालो. तेव्हा वडील मला रागवत की, अभ्यास करत जा. त्या मुसलमान देवाच्या काय नादी लागला आहेस. त्यावेळी त्यांना बाबांचा विश्वास-भक्ती नव्हती. परंतु मी निकम यांचेकडे राहत असल्यामुळे माझी भक्ती दिवसेंदिवस वाढत चालली. त्या वेळी निकम म्हणत की,

- (१) शिर्डी काही दिवसांनी 'पंढरी' होईल.
- (२) बाबांचे दर्शनास मुंग्यांसारखी गर्दी होईल.
- (३) प्रत्येक घरोघरी बाबांचे फोटो पहावयास मिळतील व त्याची प्रचीती मला आली आहे.

पुढे वडील एकदा खूप रागावले तेव्हा मी बाबांची प्रार्थना केली की, तुमची सेवा करून घ्यावयाची तर वडिलांना आपले चरणी लीन करून घ्या व मला परवानगी मिळू द्या.

त्या प्रमाणे एकदा रात्री वडिलांना बाबांनी स्वप्नात दर्शन दिले व सांगितले मी कोण आहे ते नीट पहा. व पाहता पाहता वडिलांना दत्त दिसले. हा अनुभव वडिलांनी निकम यांना सांगितला व तेव्हापासून वडील बाबांची सेवा करू लागले.

असाच एकदा मी रात्री खेडहून गावी चाललो होतो. रस्ता सर्व काळोखाचा होता. मला भीति वाटत होती. मी मनातले मनात बाबांचे नाव घेत चाललो होतो. तेवढ्यात आमचे गावातील वेडा मला भेटला. त्याला मी म्हणालो "बरे झाले, तू भेटलास, सोबत झाली. त्यानेही मला 'तू भिऊ नकोस' म्हणून धीर दिला. आम्ही चालत गावापर्यंत आलो. तेव्हा समोरून आई कंदील घेऊन मलाच पाहावयास निघाली होती. अंधान्या रस्त्याने मी घाबरेन म्हणून आई येत होती. आईने 'भीति वगैरे वाटली नाहीना?' म्हणून विचारले. मी सांगितले माझ्या बरोबर गावातला वेडा होता त्यामुळे मला भीति वाटली नाही. आता एवढ्यात कोठे गेला कोणास ठाऊक. आई म्हणाली खोटे कशाला बोलतोस. वेडा तिकडे देवळात झोपलेला आहे मी येताना तिकडूनच आले. तेथे जाऊन आम्ही दोघांनी पाहिले तर वेडा तेथेच झोपलेला होता. मला भीति वाटत होती म्हणून बाबांनीच माझी सोबत केली.

तेव्हापासून आईचीही बाबांवर श्रद्धा बसली व ती बाबांची भक्ती करू लागली.

पुढे निकम यांची बदली पुण्यास झाली. तेव्हाच माझे वडील १९४३ मध्ये स्वर्गवासी झाले. सर्व कुटुंबाचा भार माझेवर पडला होता. मी पुण्यास नोकरी शोधण्यास आलो होतो. मी निकम यांचे कडे जेवण्यास राहिलो व नोकरी पण मिळाली. पुढे त्यांचेबरोबर १९४३ सालात शिर्डीला जाण्याचा योग आला. तेथे दासगणू महाराजांचे कीर्तन झाल्यानंतर मी भारूड केले. तेव्हा त्यांनी मला आशीर्वाद दिला की, बाळा असाच दरवर्षी येत जा. त्यांचे आशीर्वादाने व बाबांचे कृपेने आजपर्यंत येत आहे.

सतत ३० वर्षे बाबांची सेवा करत आहे व मरेपर्यंत सेवा घडत रहावी हीच साईचरणी मागणी आहे.

जाणा येथें आहे सहाय्य सर्वास

लेखक— चिपळूणकर गुरुजी. मुं.२८.

श्रीसाईबाबांनी आपल्या अस्तित्वाची साक्ष आजही अनंत लोकांच्या जीवनांत ठेवलेली आहे. त्यांचे आपल्याकडे लक्ष आहे हेच हे अनुभव सांगतात, यामध्ये भावनेचा भाग किंवा लिहिण्यात अवास्तव किंवा अतिशयोक्तीचा भाग लेखकाने आणू नये. म्हणजेच अनुभव श्रीबाबांच्या म्हणण्याप्रमाणे जिवंत व सत्य होतात. जशी ज्याची श्रद्धा तसे त्याला पदोपदी अनुभव येत असतात. काही काही तर अगदी रोजच्या व्यवहारातले असतात. अशापैकीच काही अनुभव मी देत आहे.

मी जी गोष्ट अनुभवली ती दि. ६ ऑगस्ट ७३ ची आहे. त्या दिवशी सकाळी मी पुण्याहून सिकंदराबादने मुंबईस यावयाचे ठरविले होते. या गाडीस रिझर्वेशनची काय व्यवस्था असते ते मला माहित नव्हते. कारण ही गाडी सिकंदराबादहून मुंबईस येणारी असते. त्या दिवशी सोमवार असल्यामुळे पुण्याहून मुंबईस येण्याची गर्दी होतीच. गाडीही पुण्यास १५ मिनिटे उशीरा आली. अर्थातच लोकांनी डब्यात शिरण्याची घाई केली. मीही एका खिडकीत आसन मांडले तेवढ्यात एक गृहस्थ येऊन मला सांगू लागले की, "माझे या जागेचे रिझर्वेशन आहे व तुम्ही उठा." हा गृहस्थ मला विचार करण्यास अवसरही देत नव्हता. एवढ्यात बाहेरून एका गृहस्थाने त्यास विचारले की, तुमच्या जागेचा रिझर्वेशन नंबर काय आहे. सदर गृहस्थास तो नंबर सांगता आला नाही. तेव्हा बाहेरील गृहस्थाने सांगितले की, "या

जागेचा नंबर साठ असून मी पूर्वीच रिझर्वेशन केले आहे.” मागे वळून पाहता जागेचा नंबर साठ होता. साहजिकच वाद घालणाऱ्या गृहस्थास दुसरीकडे जाणे भाग पडले. गाडी सुटल्यानंतर बाहेरून हक्क सांगणारे गृहस्थ माझे जवळ येऊन मला म्हणाले की, मी या गाडीचा रोजचा पास होल्डर आहे. मघाचा गृहस्थ तुमच्याशी भांडणार असे वाटल्यावरून मी त्यास दटावले. तुम्हाला रिझर्वेशन देण्याविषयी मी गाडीतील कंडक्टरला सांगितले आहे. मी नेहमी प्रमाणे झोपून जातो तुम्ही आरामात बसा. तुम्हाला कोणी उठवणार नाही. थोड्या वेळाने कंडक्टरने मला रिझर्वेशन दिले व माझा मुंबईपर्यंतचा प्रवास अत्यंत सुखाने झाला.

या संबंधात मला असे म्हणावयाचे आहे की, माझे वय व गाडीतील गर्दी या गोष्टी दोन्ही गृहस्थांच्या नजरेसमोरच होत्या. असे असताना एकास माझ्या बरोबर वाद घालण्याची प्रवृत्ती व्हावी व दुसऱ्या गृहस्थांस अनाहूतपणे मध्ये पडून माझी सोय पाहण्याची प्रवृत्ती व्हावी हेही आश्चर्य नव्हे का ? परंतु असे घडले होते हे खरे. यात एक शब्दही अतिशयोक्तीचा नाही. अर्थातच एका जीवाबद्दल एवढी काळजी आराध्य दैवताशिवाय अन्य कोण घेईल. मी स्वतः दत्तभक्त असून माझे निष्ठास्थान श्रीसाईबाबा हेच आहेत. त्यांनाच मी दत्तस्वरूप मानतो. त्यामुळे उपरोक्त गृहस्थांस झालेली माझ्या बाजूची प्रेरणा श्रीसाईबाबांशिवाय अन्य कोणाची असणेच शक्य नाही. ही माझी दृढ श्रद्धा आहे. अशाच श्रद्धेचे अनुभव व श्रीसाईमाउलीच्या कृपेचे नवनवे अनुभव आम्ही साईभक्त नित्य अनुभवीत असतो. यावरून कोणत्याहीवेळी सुखाचे असो दुःखाचे असो, गाऱ्हाणे घाला किंवा न घाला, श्रीसाईमाउली भक्तांच्या पाठीशी अहर्निश उभी असतेच. आणि “जाणा येथे आहे सहाय्य सर्वास - मागे जे जे त्यास ते ते लाभे.” या बाबांच्या उक्तीची साक्ष पटते.

तुमचा मी भार वाहीन सर्वथा

सौ. श्री. शहाणे. डोंबिवली

सकाळच्या रोजच्या घाई घाईत माझी सून सौ. प्राची “येते हं !” म्हणाली व ऑफिसला निघून गेली. सुमारे अर्धापाऊण तास गेला असेल नसेल ! मी आंघोळीला स्नानगृहांत गेले असताना सारखी बेल वाजू लागली. मला वाटले मोलकरीण आली असेल ! म्हणून आतूनच मी सांगत होते अग थांब ग मी आंघोळीला गेल्येय ! पण बेल अधून मधून वाजणं चालूच ! शेवटी घाईघाईने आंघोळ करून मी बाहेर आले व दार उघडले. तो माझ्याकडे पाठ करून प्राची उभी ! मला वाटले गाड्या बिड्या रद्द झाल्या असततील ! पण छे !

तिचे हुंदके ऐकून मी तिला माझ्याकडे वळविण्याचा प्रयत्न करूं लागले. माझे हात पाय पार मोडल्यागत झाले. वाटले नवऱ्याला काही झालं (कारण दोघे एकाच वेळी निघतात) माझी मुलगीहि कॉलेजला तिच्याबरोबरच निघते. तिला काहीं झाले. की हे त्या सर्वांच्या ५-१० मिनिटे आधी निघतात. त्यांना काही झाले ? कांही सूचेना, मी अगदी बावरून व घावरून गेले. तिचे रडणं चालूच ! शेवटीं मी मनाचा हिऱ्या करून तिला माझ्या समोर वळवून विचारू लागले अग, काय झालंय ते लवकर सांग !

पण तिने सांगण्यापूर्वीच तिच्या गळ्याकडे पाहून मी म्हटलं तुझं मंगळसूत्र कापलं गेलं हो ना ! ती हो म्हणाली. माझ्या हृदयाने आधीच ठाव सोडला होता. मी तिला म्हटलं अग आपली माणसं ठीक आहेत ना ! मग आता आपण पुढचं पाहूं.

असं जरी म्हटलं तरी आजकालच्या दिवसात दीडतोळ्याचं मंगळसूत्र गेल्याचं दुःख झालंच. पण आपल्या माणसांचं कुशल ऐकून बाबरलेले मन थोडं निर्धास्त झालं. गाडीच चढताना कोणीतरी चोराने ते कापले. अर्थात गाडीत गेलेली वस्तू परत मिळणार कसची ? त्याच दिवशी मला एका ठिकाणी श्री सत्यनारायणाच्या पूजेला जायचं होतं. पण माझं मन अगदी खट्टू झालं. तरी तसं वर न दाखवतां तिला एक खोटं मंगळसूत्र विकत घे व ऑफिसला जा असं सांगितलं. त्या प्रमाणे तिने केलं. मी मग उदास मनोवृत्ती असली तरी श्रीसत्यनारायणाच्या पूजेला निघून गेले. पूजा झाल्यावर देवापुढे पैसा ठेवला व म्हटलं ! देवा देवा नारायणा ! तुझी कृपा असली तरच ही गेलेली वस्तू परत मिळणार ! ती मिळाली तर मी तुझी सव्वा-मूठीची पूजा करीन असं बोलले. मनातून सारखं वाटत होतं की गाडीत गेलेली वस्तू कसली परत मिळते. तरी पण तिथल्या देवपूजेत मन थोडे विसरलं व मी सुमारे ५ वाजतां घरी आले. आल्या आल्याच समोर बाबांच्या फोटोकडे लक्ष गेलं आणि वाटलं अरे ! हा नारायण साक्षात इथे आहे. त्यांत नी ह्यात काय वेगळं थोडेच आहे. मी म्हटलं "देवा साईनारायणा केवळ तुझी कृपा असली तरच ही अशक्य गोष्ट शक्य आहे." हात जोडून बाजूला झाले व कामाला लागले. एवढ्यातच पुनः बेल वाजली. तर दारांत सुनेची बंहीण उभी ! तिला म्हटलं काय चौकशी करायला आलीस ना ? (कारण ती देखील कल्याणहून त्याच गाडीला ऑफीसला जायची) ती मला म्हणते घ्या !

माझ्या हातांत मंगळसूत्राचे तीन तुकडे ठेवीत ती माझ्या चेहेऱ्यावरचे भाव निरखूं लागली. पण मी तिच्या समोर होतेच कुठे ? ते मंगळसूत्र एका हातात व दुसऱ्या हातात साखरेचा डबा घेऊन मी श्रीसाईनारायणापुढे साखर वाटीत काढली. आणि डोळ्याला अक्षरशः धारा लागल्या. साईनारायणा ! काय ही तुझी

किमया ! तुझं स्मरण करताच एवढ्या लवकर धाऊन आलास ! त्याचं काय झालं ! ज्या व्यक्तीने मंगळसूत्र कापले तिला ते हिची (प्राचीची) नायलॉन साडी असल्याने खाली घरंगळत गेलं. तिला ते वेचतां आलं नाहीं. हिला वाटलं कापलं व गेलं. व्ही. टी. स्टेशनवर उतरायच्या वेळी थोडी गर्दी कमी झाली. दुसरी एक बाई पाऊल उचलणार तोंच तिच्या पांयाखाली मंगळसूत्राचे तुकडे ! तिने ते प्राचीच्या बहिणी जवळ दिले व म्हणाली अग सांखळी ओढून गाडी थांबताच ती डोंबिवलीला उतरून गेल्येय. तूं आधीं लवकर रजा घेऊन घरी जा ! नी तिला हे पांचते कर. अशा प्रकारे आमचा सदैव सर्व भार बाबा वाहातात. अक्षरशः त्यांनी आपल्या वचनात म्हटल्या प्रमाणे "तुमचा मी भार वाहीन सर्वथा. नव्हे हे अन्यथा वचन माझे !"

अगदी खरोखर बाबा आमचा भार वाहात आहेत. मात्र तेवढ्या श्रद्धेने त्यांना हांक मारली पाहिजे. की ते सदैव तुमच्या सन्निधच असतात.

साईबाबांचे विलक्षण सामर्थ्य

—विजय बी. तासकर

मी श्रीसाईसमर्थांचा अनन्य श्रद्धाळू भक्त आहे. मला आमच्या जीवनात बरेचसे चमत्कारिक प्रसंग पहावयास मिळाले आहेत. तरी एक हृदयस्पर्शी प्रसंग पाठवीत आहे. त्यामुळे भक्तास श्रीसाईच्या अस्तित्वाची संपूर्ण खात्री पटेल.

माझा लहान भाऊ प्रकाश Eng. College ला १९६४साली बडोद्याला शिकत होता. प्रथम वर्षाला तो सप्टेंबर ६४ मध्ये भयंकर तापाने आजारी पडला. त्याचे रूपांतर डबल न्युमोनियात झाले. ताप जवळ जवळ १०५ ते १०७ पर्यंत जाऊ लागला. फार औषधपाणी केले. बडोद्याचे नामांकित सर्जन व डॉ. अमीन यांनी त्यांच्या जीवनाची आशा सोडली. आमचे कुलदैवत अंबाजी असल्याने अंतघडीसाठी एक आधार देवीचा अखंड तुपाचा दिवा-उदबत्ती लावले होते. लहान भाऊ वाताच्या सपाट्यात काहीच्या काही पुटपुटत होता. त्याने गुरुवार रात्री १२ ला विदाय घेण्याचे सांगून निरोप घेऊन शांति ठेवण्यास सांगितले. जमिनीपासून १०-१२ इंच तर तो कांपत होता. सर्व एकडोळा करून ईश्वरावर आधारून होतो.

एकाएकी रात्री १२ ला काय झाले कळलेच नाही ! आई डोक्यापाशी आठ दिवसापासून जागरण करीत बसली होती. भावाने काय सांगितले “आई एक पांढरी शुभ्र कफनी घातलेला म्हातारा आला व त्यानी मला उदी लावून यमदूतांना हाकलून दिले. उद्यापासून मला बरे वाटेल” त्याच्या संपूर्ण वर्णनाप्रमाणे त्याने शिरडीचे समाधि मंदिर पाहिले होते. नोव्हेंबर-डिसेंबरमध्ये श्रीसाईदर्शनाला आल्यावर आम्हांस पटलेच की ते संत श्रीसमर्थ साईबाबांचे होते, व आम्ही लाल कुंकुमाचे टिळे लावले असूनही कपाळावर भस्माचा मोठा टिळा बाबांनी लावला होता. आज दहा वर्षांपासून आम्ही सर्व मंडळी श्रीसाईची प्रेमपूर्वक अनन्य-भक्ति करतो आहोत.

“जरी हे शरीर गेलो मी टाकून, तरी मी धावेन भक्तांसाठी”

श्रीसाईचरित्र अध्याय ४

मी रेल्वे मध्ये नोकरी करतो. माझे बरेच अनुभव आहेत. एकदा मी Night duty साठी साबरमतीहून माझा Card-Pass पैशाचे पाकीट घेऊन निघालो होतो. गाडीत चेकरला दाखवले सुद्धा होते. अर्थात बरोबर पाकीट नेले होते. दुसरे दिवशीं घरीं जातां पाकीट नव्हते. मला चिंता पडली. जीव कासवीस झाला. आम्हास संपूर्ण वर्षाचा पास असतो व ह्या पूर्वी माझा एक पास गहाळ झाला. होता. अर्थात च मी श्री साई चरणी हृदयपूर्वक केविलवाण्यापणाने विनंती करून नवस केला की जर पास व पाकीट मिळाले तर ताबडतोब मधले पैसे तुम्हाला पाठवीन तिसऱ्या दिवशी गुरुवारी नोकरीवरून आल्यावर पूजापाठ आटोपल्यावर पहातो तर महद् आश्चर्य ! श्रीसाईच्या फोटो-पादुकांजवळ माझे पाकीट ठेवले होते. घरांत कोठेही पास-पाकीट नसल्याची सर्वांनीच खात्री केली होती.

असो बाबा आपल्या भक्तास क्षणोक्षणी मदत करीत असतात. त्यात मुळीच शंका नाही. आपण आपल्या दुर्दैवाने त्यांना पाहू शकत नाही. परंतु ते आपणांस कासवीच्या पिलां प्रमाणे पहात आहेत.

